

VEFEYÂT

TÜRK DÜNYASINA ADANAN BİR ÖMÜR: PROF. DR. TURAN YAZGAN (1938-2012)

Hatice KERİMOV*

Büyük 'akıl, gönül ve dava adamı', hayatını Türklüğe, Türk dünyasına ve Türk'e dair her şeye vakfeden Prof. Dr. Turan Yazgan, 22.11.2012 Perşembe günü saat 07.55'te İstanbul'da vefaat etti. Türk Dünyası'na eğitim, kültür ve sanat alanlarında uzun yıllar emsalsiz katkılarda bulunmuş olan Prof. Yazgan'ın ölümü kalbi Türk Dünyası için atan herkesi derin bir üzüntüye sevk etti.

Prof. Yazgan, doğum tarihi çeşitli kaynaklarda farklı ifade edilmekle birlikte resmi nüfus kaydına göre 20 Ocak 1938 tarihinde Isparta'nın Eğridir

ilçesinde dünyaya geldi. 1948'de Eğridir Zafer İlkokulu'nu, 1951 yılında Vefa Lisesi'nin orta kısmını birincilikle bitirdi. 1955'te parasız yatılı olarak okuduğu Kastamonu Lisesi Fen Bölümü'nü pekiyi derece ile bitirdi. 1959'da İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdikten sonra askerlik görevini yerine getirdi. Ardından İmar ve İskan Bakanlığı Bölge Planlama Daire Başkanlığı'nda "İktisadi Araştırmacı" ve "Bölge Plancısı" unvanlarıyla beş yıl görev yaptı. Bölge Planlaması konusunda staj yapmak üzere 1963 yılında İtalya'ya gitti. 1966'da İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne asistan olarak girdi. 1967 yılında "Şehirleşme Açısından Türkiye'de İşgücünün Demografik ve Sosyo-Ekonomik Bünyesi" adlı tezle doktorası

* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi. esenbikem@hotmail.com.

nı tamamladı. Doktora tezinin danışmanı Sabahattin Zaim idi. “Gelir Dağılımı Açısından Sosyal Güvenlik” konulu tezi ise 1971 yılında vererek doçent oldu.

1977 ve 1978’de Güneydoğu Anadolu Bölgesi Planının Genel Koordinatörlüğü görevini yüklendi. Bölgede yapılan araştırmaları müteakip ortaya çıkan yedi ciltlik Güneydoğu Anadolu Gelişme Planını, 117 harita ile birlikte Başbakanlık Tarım ve Toprak Reformu Müsteşarlığına sundu. 1979’da İktisat Fakültesi profesörlüğüne yükseltildi. Üniversite Senato Üyeliği, Üniversite Yönetim Kurulu Üyeliği ve Anabilim Dalı Başkanlığı vazifelerinde bulundu. Aynı yıl, “Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi”ni Kut Yayıncılığa bağlı olarak çıkarmaya başladı. Bu dergi, aynı zamanda dünyada ve Türkiye’de iki ayda bir Türk Dünyası ile ilgili araştırma yayınlayan, ortalama iki yüz elli sayfalık, o dönemin tek Türk dergisiydi.

Prof. Yazgan, 1995 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak “Yeni Türk Cumhuriyetleri Sosyo- Ekonomik Yapısı” adı altında bir yüksek lisans programı açılmasını sağladı ve bu programın başkanı oldu. Adı geçen yüksek lisans programı 1999 yılında İstanbul Üniversitesi Rektörü Kemal Alemdaroğlu tarafından kapatıldı. Program bu süre zarfında yaklaşık üç yüz öğrenciye yüksek lisans ve Türk ülkeleri ile ilgili araştırma yapma imkânı sundu. Türk öğrenciler ile birlikte yabancı öğrencilerin de eğitim aldığı bu yüksek lisans programına olan istek oldukça fazlaydı ve kapatıldığı zaman iki yüzün üzerinde Türk ülkeleri ile ilgili tamamlanmış tez çalışması bulunuyordu.

Gençlik hayallerini gerçekleştirmek üzere 1980 yılında kurduğu Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı’na daha çok zaman ayırabilmek için 2000 yılında üniversiteden emekliye ayrıldı. Bundan sonra Prof. Yazgan, kalan ömrünü tamamı ile Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı’na ve Türk dünyasına vakfetti. Bu sebeple onun faaliyetlerini Türk Dünyası Araştırmaları Vakfının faaliyetlerinden ayrı değerlendirmek mümkün değildir. Prof. Yazgan, Vakıftaki zamanını, Türk ülkelerinden gelen temsilcilerle vakfı arasında çeşitli işbirliği anlaşmaları yapmak, onları Türkiye’de ağırlamak, Türk ülkelerindeki okullarının ihtiyacını tespit etmek ve gidermeye çalışmak, Türk Cumhuriyetlerden gelenlere Türkiye Türkçesi kursları düzenlemek ve bunun dışında Türk Dünyası ile ilgili çalışmalar yapan vakfını idare etmekle geçirdi. Türk alfabesini 1 milyon adet basarak Türk dünyasının her köşesine dağıtıp alfabe birliğini sağlamanın mücadelesini verdi. Türk Dünyası’nın şaheser kitaplarını Türkiye Türkçesiyle Türk okuyucusuna tanıtırken, Türkiye Türkçesi öğreten kitaplar da yayınlarken, Türk Dünyası’nın her noktasına ulaştırdı. Bu vakıf, 1989’dan itibaren Türk Topuluklarının hepsine ilk defa büyük heyetlerle ziyareti gerçekleştiren vakıftır. Kurduğu Türk Dünyasından Sesler Korosu ile bütün dünya Türklerinin müziğini derleyip Türkiye’ye ve bütün dünyaya tanıttı. Dünya Türklerinin kültür ve sanat dallarındaki büyüklerini Türkiye’ye getirip Türkiye’de misafir etti. Türk dünyasının çeşitli ülkelerinden getirdiği ressamların resim sergilerini açtı, tiyatro oyunlarını sahneletti.

Prof. Yazgan, Türkiye’nin ve Türk Dünyasının içinde bulunduğu sıkıntılardan ancak İsmail Gaspıralı’nın “dilde, fikirde, işte birlik” prensibiyle kurtulacağını düşünmekteydi. Ona göre dilde birlik demek, bütün Türk Dünyasının İstanbul Türkçesi’nde buluşması, ortak dilin Türkiye Türkçesi olması demektir. Bu hedef doğrultusunda Türk dünyasından çocukları getirerek düzenlediği Türk Dünyası Çocuk Şöleni, 2012 yılı itibariyle 18. kez düzenlendi. Ayrıca Türk Dünyası gençlik şöleni, Türk Halkları Asamblesi ve Türk Dünyası Kadınlarının

Kurultaylarını düzenledi. Çuvaşistan, Tataristan, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan'da Türkiye Türkçesiyle parasız eğitim yapan Liseler, Türk Dili Bölümleri ve İşletme ve Uluslararası İlişkiler Fakülteleri açtı. Bu kurumlarda 4000 gence eğitim veren Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, aynı zamanda binlerce kişiye de Türkiye Türkçesi öğretmiş ve öğretmeye de devam etmektedir. Ayrıca 1000'e yakın dil öğretmenine Türkiye Türkçesi öğretmeni sıfatı kazandırmıştır. Bunların yanında açtığı Türk Dünyası Kültür Merkezleri'nde halka açık Türkiye Türkçesi kursları düzenleyerek sayısız insanımıza Türkiye Türkçesi öğretmiştir.

Türk Dünyası ile ilgili çıkardığı *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi* 200. sayısına; *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi* ise 311. sayısına ulaştı. Akademik Bakış dergisiyle akademisyenlerin buluşma noktası oldu. Türk Dünyası kavramı ilk defa kullanan ve Türk Dünyası'nda birçok ilklere imza atan Prof. Yazgan bu hizmetlerinden dolayı, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığının üstün hizmet ödülüne layık görüldü. Üniversiteler, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından binlerce plaketle ödüllendirildi. Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde sokak, mahalle ve caddelere adı verildi. Kazakistan-Çimkent'te Miras Üniversitesi bünyesinde adına enstitü kuruldu. Ukrayna, Kazakistan, Kırgızistan, Tataristan, Azerbaycan ve Türkiye'nin pek çok üniversitesi tarafından fahri profesörlük unvanları verildi. En son olarak Türksoy Onur Madalyası takdim edildi.

Gülen Hanımefendi ile evli olan Prof. Yazgan, Karahan, Korhan ve Közhan isminde 3 oğul ve 5 torun sahibidir.

Prof. Dr. Turan Yazgan hocamız tüm bu özelliklerinin yanında mükemmel bir alim ve mükemmel bir yol gösterici idi. Hocamızın kitapları, yetiştirdiği öğretmenler ve talebeleri, onun nasıl bir çalışmaya imza attığının en büyük göstergesidir. Onun takipçisi olan bu gençlik, hocamızın açtığı kutlu yolda vizyonu, ilkeleri, fikirleri ve hedefleriyle Türk Dünyası'na bugün olduğu gibi gelecekte de rehberlik edecektir. Hocamızın manevi huzurunda saygı ile eğiliyoruz. Ruhu Şad olsun. Mekanı Cennet olsun!